

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Může povinný odmítnout dědictví?

Místo úvodu uvedu pro bližší pochopení problematiky několik citací různých zákonných ustanovení. Nerozhodl-li exekutor podle § 44 odst. 4 jinak, nesmí povinný po doručení vyrozumění nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku. Právní jednání, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatné. Právní jednání se však považuje za platné, pokud námitku neplatnosti nevznese exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky.

Právní účinky vznesení námítky neplatnosti nastávají od účinnosti právního jednání, dojde-li exekuční příkaz nebo jiný projev vůle exekutora, oprávněného, nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního jednání, k němuž exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel vznesl námitku neplatnosti (§ 44a odst. 1 exekučního řádu). Dědictvého práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem (§ 1484 odst. 1 občanského zákoníku), dědic má právo po smrti zůstavitele dědictví odmítnout (§ 1485 odst. 1 občanského zákoníku), odmítne-li dědic dědictví, hledí se na něho, jako by dědictví nikdy nenabyl (§ 1486 občanského zákoníku).

Výše uvedená zákonná ustanovení nezpůsobují sama o sobě výraznější výkladové problémy. Jak ovšem aplikovat tato ustanovení v jejich vzájemné souvislosti, konkrétně v situaci, kdy se povinný stane dědicem? Může odmítnout dědictví, aniž by riskoval, že se dopouští porušení zákazu nakládání se svým majetkem? Stejně riziko podstupuje povinný v případě zřeknutí se dědictví. Při řešení této situace jsem narazil na odborný článek JUDr. Jany Tvrdkové, uveřejněný v pátém čísle Komorních listů z roku 2010. Protože od jeho uveřejnění došlo k podstatné změně právní úpravy, nabízím odborné veřejnosti vlastní pohled na věc.

Tato situace konkrétně nastala v případě, kdy jeden z dědiců (sourozenců) byl v exekuci. Pozůstalostí byla nemovitost, která byla rodinným majetkem již několik generací. Povinný se proto rozhodl dědictví odmítnout, aby nemohlo dojít k exekučnímu prodeji jeho podílu na nemovitosti a zachovat tak nemovitost tzv. „v rodině“. Narazil přitom na institut generálního inhibitoria, který sleduje zachování nejvyšší možné výtěžnosti exekuce (§ 44a odst. 1 exekučního řádu). Nebude odmítnutí dědictví neplatným právním jednáním?

Podobnou situaci řešil Nejvyšší soud v Bratislavě v roce 1981, tedy ještě podle právní úpravy zákona č. [40/1964](#) Sb., v řízení vedeném pod spis. zn. 3 Cz 65/80. Podle jeho závěru by neměla být schválena dědictvá dohoda, jejímž obsahem je výše popsané jednání, neboť by bylo vedeno nepoctivým úmyslem, kterým bylo právě vyhnout se postižení dědictvého podílu výkonem rozhodnutí. Jednalo by se tedy o jednání odporující dobrým mravům a obcházení zákona. Tento rozsudek však řešil situaci, kdy došlo k vypořádání dědictví dohodou dědiců. Pokud dědictví odmítne univerzální dědic nebo nedojde k dohodě dědiců, nastane problém jak nepoctivý úmysl prokázat. Na rozdíl od dřívější právní úpravy, podle které odpovídal dědic za dluhy zůstavitele pouze do výše nabytého dědictví, však nyní na dědice přecházejí dluhy zůstavitele v plném rozsahu. Odmítnutí dědictví proto nemusí automaticky znamenat úmysl znemožnit uspokojení oprávněného. Se zřetelem ke krátké lhůtě k odmítnutí dědictví a k možnosti dodatečně se objevivších pozůstalostních věřitelů naopak může odmítnutí dědictví znamenat preventivní krok ze strany povinného, který se tímto způsobem může chtít vyhnout dalšímu zadlužování.

K zákazu nakládání s majetkem lze tedy nově namítnout, že se z výše uvedených důvodů jedná o povolené udržování a správu majetku. Rovněž lze namítnout, že v souladu s § 1486 občanského zákoníku se hledí na dědice, který dědictví odmítl, jako by jej nikdy nenabyl. A pokud majetek nikdy nenabyl, nemohl porušit zákaz nakládání se svým majetkem.

Obdobně lze argumentovat ohledně zřeknutí se dědického práva. Protože dědické právo je právo na pozůstalost, které vzniká smrtí zůstavitele a protože dědického práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem, dostaneme se do stejné situace, jako v předchozím odstavci.

Omezení možnosti odmítnout dědictví obsahoval již zákon o konkurzu a vyrovnání v § 14 odst. 1 písm. b), následně bylo toto omezení upraveno také v insolvenčním zákoně (§ 246 odst. 4 a § 412 odst. 3). Nabízí se tedy otázka, proč zákonodárce podobné omezení neupravil také v exekučním řízení. Může se jednat o opomenutí, může se však také jednat o úmysl povinném odmítnutí dědictví umožnit. S ohledem na rozšíření okruhu zákonných dědiců, jakož i ke stále vysokému počtu nařizovaných exekucí, předpokládám, že se s touto otázkou budeme setkávat častěji.

Mgr. Milan Zeman

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci – kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)
- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)